

ŽÍT VELIKONOCE KŘEŠŤANŮ

Náměty k průběhu mystagogie

Příspěvek vychází z knihy italských autorů, kteří se pokusili navrhnout způsob uvádění do křesťanského tajemství. Týká se jak nově pokřtěných, tak i celého společenství (obvykle farního), do něhož jsou noví křesťané začleněni.

Úvod

I v novém tisíciletí vstupují do naší církve lidé, kteří požádali o křest jako dospělí. Noví křesťané tvoří samozřejmě menšinu, avšak jejich přítomnost v naší místní církvi není bezvýznamná. Možná si nejsme ještě dostatečně vědomi toho, že duchovní plodnost církve úzce souvisí s tím, jak jsou přijímáni. Liturgická kniha *Uvedení do křesťanského života* označuje nové křesťany výrazem neofyté, tj. „nové výhonky“. Tento výraz, užívaný ve starověké církvi, poukazuje na křehkost a současně novost. Křehkost, protože mladý výhonek má ještě daleko do vzrostlého stromu, který přináší ovoce. Člověk právě pokřtěný je již křesťanem, a přitom jako především nový výhonek potřebuje čas a péči, aby se plně stal tím, kým již je; aby si osvojil všechny důsledky kroku, který právě udělal, a pokud možno bez nesnází „zapadl“ jako další živý kámen do stavby duchovního chrámu (srov. 1 Pt 2,5). Je toho před ním ještě dost, co se bude učit ve velké rodině, do níž vstoupil: události z jejích dějin, nové formy vyznávání, slavení a zejména konkrétního prožívání křesťanské víry. Otevřel se před ním ještě značně neznámý svět, který bude dále poznávat a v němž má najít své místo. Osvojovat si to, co mu Bůh pomohl objevit jako poklad, o něž stojí za to usilovat i za cenu radikální změny života.

Prohloubení významu křtu

Smyslem mystagogie je uvádět do křesťanského tajemství. Nezbytným předpokladem pro uvádění do křesťanského tajemství je i v dnešní době znalost chápání mystagogie a z ní vycházející mystagogické praxe starověké církve. Např. uvádění do tajemství křtu nabývá větší hloubky, jestliže se neomezíme na opakování významů, které jsou křtu tradičně přikládány (očistná koupel, nové zrození, osvícení, přijetí za syny), ale až když (obohaceni naukou církevních otců starověku) pochopíme, že křest činí člověka podobným „celému“ Kristu, tedy konkrétně i Kristu trpícímu, usmrčenému a uloženému do hrobu. Sv. Cyril Jeruzalémský píše: „Nikdo ať se nedomnívá, že křest poskytuje pouze odpuštění hříchů a milost synovství... ale správně víme, že jako je křest očistěním hříchů a přináší dar Ducha svatého, tak také dělá z našich každodenních utrpení jakési ‚prodloužení‘ (antitypos) utrpení Kristových. Právě proto řekl jasně sv. Pavel, volaje: ‚cožpak nevíte, že my, kteří jsme byli pokřtěni v Krista Ježíše, byli jsme tím pokřtěni do jeho smrti? Tím křtem jsme byli spolu s ním pohřbeni.‘ Neboť to asi řekl k těm, kteří se domnívali, že křest pouze působí odpuštění hříchů a synovství, ale že nemá v napodobení účast ve skutečném Kristově utrpení.“ (CYRIL JERUZALEMSKÝ, *Mystagogické katecheze*, s. 41). Toto je první a velmi důležitý krok: ve křtu je znovu prožíváno utrpení a smrt našeho Pána.

Teprve teď bylo pravděpodobně přirozené rozšířit chápání křtu o pravdu o vzkříšení (tradičně se křest vykládá jako nový život), avšak o vzkříšení Kristovo – „Poněvadž Kristus zrušil moc smrti vlastním vzkříšením... jinak řečeno víme, že Kristus náš Pán zničil smrt. To věříme a přicházíme k Němu, abychom s touhou mít účast na jeho smrti dostali křest v naději, že budeme mít účast i na jeho vzkříšení. Když tedy v obřadu křtu noříme hlavu do

vody, dostávám účast na smrti Krista našeho Pána a toužím být s ním pohřben. A kromě toho opravdu vyznávám Jeho vzkříšení vystoupením z vody, které je jakoby předobrazem mého vzkříšení, již uskutečněného.“ (THEODOR z MOPSUESTIE, *Homilie o křtu*, 111, 5).

Mystagogie a křesťanské společenství

Dokument *Uvedení do křesťanského života* uvádí v čl. 37: „Po slavení iniciačních svátostí pokračuje společenství věřících spolu s novými pokřtěnými v hlubším chápání velikonočního tajemství a v jeho stále živějším promítání do běžného života, jednak rozjímáním evangelia, jednak účastí na eucharistii a opravdovým životem v lásce. To je poslední období uvádění do křesťanského života, období mystagogie.“ Oznamovací způsob citovaných vět může vést k riziku, že obsah tohoto sdělení bude podceňován.

V praxi skutečně nebývá toto přání církve naplňováno dostatečně důsledně, nebo bývá redukováno přímo na jednotlivé aktivity, na pouhé zpravidlení právě zahájené svátostné praxe, na různá setkání (včetně liturgických), ovšem bez dalšího uvádění ze strany společenství věřících. V uvedené směrnicí můžeme nicméně odhalit důležitou zásadu mystagogického procesu: za jeho jediný či hlavní subjekt nemáme považovat nové(ho) křesťany(a), ale celé křesťanské společenství. Jestliže již v období očistování a zasvěcování do křesťanské praxe narůstal význam celého společenství jako průvodce, nyní se pouto vztahu má znatelně upevnit: nový křesťan je s ostatními již spojen jedním křtem, stejným pomazáním a účastí na jedné a téže eucharistické hostině.

Mystagogická fáze je tedy obdobím, v němž by křesťanské společenství mělo zakoušet zkušenost svého vlastního růstu, a to ve všech oblastech. Do vztahu s tajemstvími naší víry vstupujeme nejen prostřednictvím Božího slova, svátostí nebo prostě životem v církvi a s církví či služby bližním ve světě, ale i prostřednictvím intimní oblasti našeho svědomí a různými projevy našich mezilidských vztahů.

Celé společenství si má právě spolu s novými křesťany znovu uvědomit, odkud pochází (a v čem spočívá) identita křesťana: Bůh přichází k člověku v osobě Ježíše Krista, který mu zjevuje jeho tajemství (GS čl. 22). Ti, kdo v Ježíše, nového Adama, věří, stávají se skrze něj „novým stvořením“: je jim darována nová identita, aby mohli začít úplně nový způsob života. Právě mystagogie nabízí příležitost, aby jak nový křesťan, tak i jeho „starší bratři a sestry ve víře“ mohli zakoušet, že tato nová identita je podstatně dynamická: buď roste a zraje, nebo slábne a mizí. O její růst je třeba pečovat každý den. Je třeba vnímat a učit se (nově) hodnotit stále přítomné rozličné obtíže (vnitřní i vnější), které jako by tlumily a zhášely nadšení a motivaci. I katecheze v souvislosti s prvním slavením svátosti smíření může a má být utvářena vědomím, že křesťan není suverén, který svůj život „zvládá“, ale jako všichni ostatní je podroben hříchu, v němž však nikdy nemá zálibu.

K uspořádání mystagogie

Snad všichni, kteří působí v oblasti křesťanské iniciace, znají náročnost a složitost mystagogické etapy. Je vůbec možné navrhnout konkrétní itinerář mystagogie v církvi u nás, která působí v prostředí intenzivně sekularizovaném a poznamenaném subjektivním i v oblasti zkušenosti víry? Jakým(i) způsobem(y) podporovat aktivní zapojení nových křesťanů do farností, které se nevyznačují vstřícností a otevřeností? Jak postupovat ve formaci nových křesťanů, kteří se nezdá výrazně liší mezi sebou

nebo jsou z různých důvodů „obtížně zapojitelní“? Kterými tématy je třeba se zabývat?

Na tyto a další podobné otázky není možné poskytnout v rámci jednoho článku jednoznačné a tím méně vyčerpávající odpovědi. Zde nabídneme alespoň stručný přehled prvků možného uspořádání mystagogie v souladu s jejím časovým vymezením v rámci velikonoční doby:

Neděle	Týden	Text Bible	Liturgický prvek	Systematická katecheze	Uvádění ke s. smíření	Propojení se zkušeností
	první			Úvod k listu 1 Petřův, uvedení do mystagogie		Vyprávění o prožití přijetí do církve, odevzdání textu 1 Pt
2. velikonoční		1 Pt 1,3–9 (10–12)	Bílý oděv			
	druhý	Pravost vaší víry se vrátí k vaší chvále (1,7)		Identita věřícího křesťana	Základem nové identity je Boží dar daný zdarma	
3. velikonoční		1 Pt 1,(13–16) 17–21	Průvod s rozžatou svíci a vyznání víry			
	třetí	Žijte v bázni po dobu svého vyhnanství (1,17)		Jak svědčit o víře v každodenním životě		Naslouchání svědkům víry
4. velikonoční		1 Pt 2,20b–25	Obřad pokropení na připomenutí křtu			
	čtvrtý	Jít v Kristových šlépějích (2, 21)		Zrání ve službě podle obrazu JK, nového člověka	Zákl. životní postoje vůči Bohu, lidem a sobě	
5. velikonoční		1 Pt 2,4–9 (10)	Epikléze nad nově pokřtěnými			
	pátý	Jste jako živé kameny		Identita křesť. společenství		Poznávání kř. spol.
6. velikonoční		1 Pt 3,(13–14) 15–18 (19–22)	Modlitba věřících			
	šestý	Důvod naděje, která je ve vás		Lidé naděje, eschatol. dimenze křesťanského života	Křesťanem se člověk „stává“ obnovovaným obrácením. Pokání a prosba o odpuštění	
Nanebevstoupení Páně		Ef 1,17–23	Rozloučení			
	sedmý	Naděje, k níž jste byli povoláni			Svátost smíření	
Seslání Ducha Svatého	vigilie	Duch nám přichází na pomoc Ř 8,(12–21) 22–27 (28–39)		Křesťanský život jako život v Duchu Svatém		
	Den slavnosti	1 K 12,(2) 3–7.12–13				

Z přehledu je patrné, že výchozím biblickým textem pro katecheze v období mystagogie jsou většinou **úryvky z Prvního listu Petrova**. Jejich volba není náhodná. Pro katechezi jsou v podstatě záměrně vybrány úryvky, jimž naslouchá a jimiž se zabývá celé křesťanské společenství v liturgii velikonočních nedělí cyklu A. Kromě toho se První list Petřův jeví jako vhodný i z dalších důvodů: není dopisem určeným jediné obci věřících, ale hned několika obcím, má tedy ráz okružního listu. Jeho účelem je povzbudit křesťany, kteří žijí v menšině mezi pohanskou většinou, což ohrožuje nejen jejich sebevědomí, ale také jejich křesťanskou existenci. Tu dostal křesťan svým připojením k Ježíši Kristu ve křtu a od té chvíle má Ježíšova cesta být i jeho cestou. Vzhledem ke svému nevelkému rozsahu zachycuje list v pozoruhodné zkratce podstatné znaky křesťanské víry a etiky.

Neméně důležitá je skutečnost, že autor listu píše z vlastní zkušenosti. Na cestě za Kristem prožívá radost. Má za sebou i zkoušky, v nichž se při svědectví evangelium ukazuje Kristova sláva. Kříž, vzkříšení, následování Krista zde rozhodně nejsou teoretickými tématy. Patří bezprostředně k osobnosti pisatele,

který žije v Boží přítomnosti a je Vzkříšeným Pánem uváděn do nového života.

Podrobný komentář k tematickému uspořádání mystagogie v tabulce a rozpracování jednotlivých biblických úryvků bude postupně uveřejněno na www.cestykatecheze.cz.

Zpracoval Ludvík Dřímál

Použitá literatura:

MARGHERI, F. – NOCETI, S. – SARTOR, P. *Vivere la Pasqua dei cristiani. Sussidio per un itinerario di mistagogia*. Leumann (TO) : Elledici, 2002.

SV. CYRIL JERUZALÉMSKÝ. *Mystagogické katecheze*. Velehrad-Roma : Refugium, 1997.

HIPPOLYT ŘÍMSKÝ. *Apoštolská tradice*. Velehrad-Roma : Refugium, 2000.

THEODORUS MOPSUESTENUS. *Les homélies catéchétiques de Théodore de Mopsueste* (StT 145). Città del Vaticano, 1966.

Katechetische Homilien von Theodor von Mopsuestia. Freiburg im Br. : Herder, 1995.